

НІКУЛІН Юрій Володимирович (Никулин Юрий Владимирович; 18. 12. 1921, м. Демидов, нині Смолен. обл., РФ — 21. 08. 1997, Москва) — російський кіноактор, цирковий артист та режисер, культурно-громадський діяч. Народний артист СРСР (1973). Герой Соц. Праці (1990). Учасник 2-ї світової війни. Державні та бойові нагороди. Закін. школу-студію розм. жанрів при Моск. цирку на Цветному бульварі (1950). Від 1948 працював у цьому цирку: виступав у клоун. групі під керівництвом Карандаша, від 1950 — у дуєті з М. Шуйдіним, від 1981 — гол. реж., від 1984 — директор-худож. кер. 1993–97 вів гуморист. телепрограму «Білий папуга». 1958 дебютував у кіно епізод. роллю у фільмі «Дівчина з гітарою» (реж. О. Файциммер, «Мосфільм»). Герої Н. —

комед.-гротеск., ліричні, драм., добродушні та безпосередні. Серед найвідоміших ролей у кіно — Клячкін («Непіддатливі», 1959, реж. Ю. Чулюкін), Балбес («Пес Барбос і незвичайний крос», за гуморескою С. Олійника «Пес Барбос і повчальний крос»; «Самогонники»; обидва — 1961; «Операція "И" та інші пригоди Шурика», 1965; «Кавказька полонянка, або Нові пригоди Шурика», 1967), Горбунков («Діамантова рука» (1968), Двірник («12 стільців», 1971; усі — реж. Л. Гайдай, «Мосфільм»). Н. — виконавець драм. ролей у фільмах «Коли дерева були великими» (Йорданов, 1961, реж. Л. Куліджанов, Центр. кіностудія дит. та юнац. фільмів ім. М. Горького), «До мене, Мухтаре!» (Глазачов, 1965, реж. С. Туманов), «Старики-розбійники» (М'ячиков, 1972, реж. Е. Рязанов), «Вони воювали за Батьківщину» (Некрасов, 1976, реж. С. Бондарчук), «Опудало» (Дід Олени, 1983, реж. Р. Биков; усі — «Мосфільм»), «20 днів без війни» (Лопатін, 1978, реж. О. Герман, «Ленфільм»). Автор кн. «Искусство клоунады» (Москва, 1969, співавт.), «Почти серьезно...» (Москва, 1979), «10 троллейбусов клоунов» (кн. 1–2, Самара, 1993), «Анекдоты от Никулина» (Москва, 1997). Встановлено пам'ятники Н. у Москві (2000), Тюмені (2002), Пермі (2010), Демидові, Курську, Сочі (усі — 2011), Іркутську (2012; усі — РФ). Його ім'я присвоєно Моск. цирку на Цветному бульварі (1996), Моск. школі цирк. мистецтва (2001; при ній 2006 відкрито Мемор. музей ім. Н.). 2016 знято д/ф «Юрій Нікулін. Великий смішний». 2018 його ім'ям названо вулицю Москви.

В. М. Войтенко

Бібліографічний опис:

Нікулін Юрій Володимирович / В. М. Войтенко // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-74458>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).